

WAŁBRZYCH

Sprawozdanie Prezydenta Miasta Wałbrzycha

**Ocena aktualności i stopnia realizacji
Gminnego Programu Rewitalizacji
Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025**

Raport według stanu na dzień 31.12.2020 r.

Spis treści

Wstęp	3
1. Metodyka oceny aktualności i stopnia realizacji GPR	4
2. Monitorowanie zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji Miasta Wałbrzycha	8
3. Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w GPR	20
4. Ocena aktualności dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025	32
5. Podsumowanie i wnioski	34

Opracował Zespół Biura Rewitalizacji i Planowania Przestrzennego Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu:

Dominika Michalak pod kierownictwem Justyny Pichowicz.

Wstęp

Przedmiotem niniejszego raportu jest ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 (GPR), wymagana do opracowania na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485).

Podstawą oceny aktualności i stopnia realizacji GPR są wyniki przeprowadzonego procesu monitorowania postępu wdrażania GPR, na zasadach określonych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 w rozdz. 9. System zarządzania, monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji – podrozdział 9.2. Monitoring i ocena wdrażania GPR.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ww. ustawy o rewitalizacji za monitorowanie i ocenę wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiedzialny jest Prezydent Miasta. Zgodnie z założeniami GPR, co 2 lata Radzie Miejskiej Wałbrzycha należy przedstawić sprawozdanie z wdrażania GPR. Komórką odpowiedzialną za koordynację tych działań jest Biuro Rewitalizacji i Planowania Przestrzennego, funkcjonujące w strukturach Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

System ewaluacji procesu rewitalizacji to zbiór danych i analiz oceniający powodzenie osiągnięcia wszystkich założonych celów GPR. Analizy wymagają sięgnięcia do diagnozy, jako ewaluacji ex ante, z którą porównać należy uzyskiwany postęp w drodze do osiągnięcia celów.

Celem monitorowania jest określenie skuteczności podejmowanych działań oraz realizowanych przedsięwzięć. Kierując się efektywnością wykorzystania dostępnych środków finansowych oraz innych zasobów, niezbędnym jest prowadzenie analizy oddziaływania realizowanych przedsięwzięć na rozwiązywanie konkretnych problemów obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej.

Niniejszy raport przedstawia wyniki monitorowania postępu w osiągnięciu celów GPR, jak również efekty oceny aktualności zapisów programu rewitalizacji. Po zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, dokument będzie podstawą podjęcia decyzji o ewentualnej aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025.

1. Metodyka oceny aktualności i stopnia realizacji GPR

Proces rewitalizacji jest wielopłaszczyznowy i niejednorodny. Na etapie wdrożenia interwencji rewitalizacyjnej głównym obowiązkiem spoczywającym na JST jest monitorowanie efektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również okresowa ocena aktualności programu rewitalizacji.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji reguluje, że zmiany w gminnym programie rewitalizacji powinny być poprzedzone analizą sytuacji w obszarze rewitalizacji wykonywaną przynajmniej raz na 3 lata. Nie ma również przeciwwskazań, aby ocenę aktualności przeprowadzać częściej, jeżeli taka potrzeba po stronie JST zaistnieje.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Art. 22.:

1. Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.

2. Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

3. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.

4. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Art. 23.:

1. Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany.

2. Zmiana gminnego programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:

1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a;

2) nie wymaga zmiany uchwały, o której mowa w art. 25.

Zapisy rozdz. 9.2 Monitoring i ocena wdrażania GPR wskazują, iż Gmina Wałbrzych raport z monitorowania postępu procesu rewitalizacji będzie opracowywała i przedstawiała Radzie Miejskiej Wałbrzycha po upływie każdych 2 lat realizacji i wdrażania GPR, jednocześnie nie przekraczając terminów zapisanych w ustawie o rewitalizacji.

Uproszczoną procedurę konsultacji projektu gminnego programu rewitalizacji (pominięcie etapu pozyskiwania opinii organów oraz konsultacji społecznych) ustawa przewiduje w dwóch przypadkach:

- kiedy zmiana nie dotyczy przedsięwzięć zawartych w GPR, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy oraz
- kiedy zmiana nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, czyli nie dotyczy zmiany obszaru rewitalizacji.

W sytuacji aktualizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych umieszczonych na liście podstawowej GPR wprowadzone zmiany wymagają przeprowadzenia pełnej procedury konsultowania GPR, określonej w art. 6 ustawy o rewitalizacji.

Pierwotny Gminny Program Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 został uchwalony Uchwałą Nr XXIX/385/2016 Rady Miejskiej Wałbrzycha w dniu 18 października 2016 r. Pierwszy proces monitorowania obejmował dwa pełne lata jego funkcjonowania, tj. 2017-2018, jak również niepełne 3 miesiące 2016 r.

Dokonana w roku 2019 „Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025”, przeprowadzona zgodnie z Ustawą o rewitalizacji oraz zapisaną w GPR z roku 2016 metodyką, wykazała konieczność przeprowadzenia zmiany dokumentu w zakresie:

- 1) Rozdziału 4 – Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym:
  - Podrozdziału 4.1 – Mechanizmy integrowania działań,
  - Podrozdziału 4.2 – Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji;
- 2) Rozdziału 6 – Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy;
- 3) Rozdziału 7 – Określenie niezbędnych zmian w uchwałach podejmowanych w trybie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego;
- 4) Rozdziału 8 – Sposób realizacji GPR Wałbrzycha w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w zakresie:
  - planistycznych produktów pilotażu,
  - zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
  - miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia lub zmiany,
  - ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji,
  - uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji;
- 5) Rozdziału 9 – System zarządzania, monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, w zakresie:
  - opisu struktury zarządzania realizacją GPR,
  - monitoringu i ocena wdrażania GPR,
  - kosztów zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji,
  - ramowego harmonogramu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji,
- 6) Projektów rewitalizacyjnych ujętych na liście przedsięwzięć podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Sprawozdanie Prezydenta pn. „Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025”, zgodnie z zasadami wskazanymi w ustawie o rewitalizacji, w dniu 11 czerwca 2019 r. zostało przedstawione Członkom Komitetu Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji, w formie uchwały członków, pozytywnie zaopiniował sporządzoną ocenę oraz potwierdził konieczność dokonania aktualizacji wałbrzyskiego GPR.

W związku z powyższym w czerwcu 2019 roku rozpoczęto ustawową procedurę dokonania zmian w programie. Prezydent Miasta Wałbrzycha wystąpił do Rady Miejskiej Wałbrzycha z wnioskiem o zmianę GPR. W dniu 27 czerwca 2019 r. wałbrzyscy Radni podjęli uchwałę nr XII/101/19 w sprawie przystąpienia do aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025. Na tej podstawie rozpoczęto prace nad zmianą programu rewitalizacji. Pełna procedura zmiany przedstawiała się następująco:

Procedura aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025	
1	Sporządzenie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR w oparciu o art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji i rozdział 9.3. programu (styczeń-maj 2019 r.)
2	Zaopiniowanie raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji przez Komitet Rewitalizacji - w drodze uchwały KR (czerwiec 2019 r.)
3	Publikacja opinii Komitetu Rewitalizacji w Biuletynie Informacji Publicznej (czerwiec 2019 r.)
4	Złożenie wniosku o przystąpienie do zmiany GPR i przyjęcie uchwały przez Radę Miejską (czerwiec 2019 r.)
5	Poinformowanie społeczności o przyjęciu ww. uchwały (czerwiec 2019 r.)
6	Przystąpienie do opracowania aktualizacji dokumentu GPR, w tym ogłoszenie otwartego naboru na przedsięwzięcia uzupełniające program (lipiec 2019-luty 2020)
7	Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu skorygowanego GPR (czerwiec-lipiec 2020 r.), w trybie przewidzianym ustawą o rewitalizacji.
8	Opiniowanie skorygowanego dokumentu przez instytucję wymienioną w art. 17 ustawy o rewitalizacji (sierpień 2020 r.)
9	Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu skorygowanego GPR (zgodnie z decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu uzgodniono, że nie jest to wymagane – lipiec 2020 r.)
10	Wystąpienie do rady gminy z wnioskiem przyjęcie projektu skorygowanego GPR (wrzesień 2020 r.)
11	Przyjęcie uchwały zmieniającej istniejącą Uchwałę Nr XXIX/385/2016 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 18 października 2016 r. – wrzesień 2020 r.

Prace nad aktualizacją GPR trwały od lipca 2019 do lutego 2020. Pierwszym etapem było ogłoszenie otwartego naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych, który trwał od 15.07.2019 r. do 23.08.2019 r. W ramach naboru zgłoszono 98 formularzy propozycji projektów, w tym 4 nie dotyczyły obszaru rewitalizacji. Większość projektów dot. odnowy części wspólnych budynków mieszkalnych. Od września 2019 r. do lutego 2020 r. trwały prace zmieniające program, zgodnie z zakresem określonym w Sprawozdaniu Prezydenta Miasta Wałbrzycha pn.: „Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025”. Ponadto zmiany wymagał zakres dokumentu dotyczący:

1. partycypacji społecznej na etapie wdrażania i aktualizacji GPR (rozdział 5) – aktualizacja ze względu na podjętą procedurę aktualizacji GPR,
2. map przedstawiających kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – zmiany wynikające z aktualizacji projektów rewitalizacyjnych ujętych na liście przedsięwzięć podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

W czerwcu 2020 r. rozpoczęto procedurę konsultacji GPR w trybie przewidzianym ustawą o rewitalizacji. Zmieniony dokument przyjęto 25 września 2020 r. Uchwałą nr XXVI/266/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha.

Drugi proces monitorowania postępu wdrażania i aktualności GPR

Zgodnie z przyjętym w Gminnym Programie Rewitalizacji ramowym harmonogramem realizacji GPR, rok 2021 jest rokiem przeprowadzenia drugiej oceny aktualności i stopnia realizacji programu i obejmuje ona okres lat 2019-2020. Zakończenie oceny zaplanowano na koniec II kwartału br.

Poniżej w tabeli przedstawiono główne etapy zaplanowanych prac procesu monitorowania postępu wdrażania i aktualności GPR, w zależności od konieczności aktualizacji programu:

Szczegółowy plan drugiego procesu monitorowania postępu wdrażania i aktualności Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025			
1. Sporządzenie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR w oparciu o art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji i rozdział 9.3. programu (I-II kw. 2021 r.)			
2. Zaopiniowanie raportu z oceny aktualności i stopnia realizacji przez Komitet Rewitalizacji - w drodze uchwały Komitetu Rewitalizacji (II/III kw. 2021 r.)			
3. Publikacja opinii Komitetu Rewitalizacji w Biuletynie Informacji Publicznej (II/III kw. 2021 r.)			

WARIANT 1 - Konieczność przeprowadzenia aktualizacji GPR		WARIANT 2 - Bez konieczności przeprowadzenia aktualizacji GPR	
1.	Złożenie wniosku o przystąpienie do zmiany GPR i przyjęcie uchwały przez Radę Miejską	1	Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 przyjęto Uchwałą nr XXVI/266/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 25 września 2020 r.
2.	Poinformowanie społeczności o przyjęciu ww. uchwały		
3.	Przystąpienie do opracowania aktualizacji dokumentu GPR, w tym ogłoszenie otwartego naboru na przedsięwzięcia uzupełniające program		
4.	Przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu skorygowanego GPR		
5.	Opiniowanie skorygowanego dokumentu przez instytucje wymienione w art. 17 ustawy o rewitalizacji	2	III Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR Miasta Wałbrzycha - I-II kw. 2023 r.
6.	Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu skorygowanego GPR		
7.	Wystąpienie do rady gminy z wnioskiem o przyjęcie projektu skorygowanego GPR		
8.	Przyjęcie uchwały zmieniającej istniejącą Uchwałą nr XXVI/266/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 25 września 2020 r.		
9.	III Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR Miasta Wałbrzycha - I-II kw. 2023 r.		

Weryfikując aktualność i stopień realizacji GPR, zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, Gmina przeprowadza analizy, w których wykorzystuje metody badawcze oraz obiektywne i weryfikowalne mierniki, wskazane w programie. Monitorowanie polega na gromadzeniu i analizowaniu danych w zakresie: stopnia realizacji celów GPR w odniesieniu do stanu zjawisk kryzysowych wskazanych w programie, a także stopnia realizacji przedsięwzięć ujętych w programie.

Jest to droga do sporządzenia oceny skuteczności i efektywności prowadzonej rewitalizacji oraz, jeżeli zaistnieje taka konieczność, przeprowadzenia aktualizacji GPR. Każdorazowo analizy przedstawione w raporcie dotyczyć będą dwóch pełnych lat kalendarzowych za okres styczeń-grudzień. Jest to ściśle

powiązane i uwarunkowane sposobem gromadzenia informacji i danych statystycznych przez urzędy i instytucje, które na wniosek Gminy przekazują dane będące podstawą prowadzonego monitorowania. Uczestnikami procesu monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha są:

- Prezydent Miasta;
- Biuro Rewitalizacji i Planowania Przestrzennego;
- Zespół ds. zarządzania gminnym programem rewitalizacji;
- Komitet Rewitalizacji;
- Biura Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu;
- urzędy/instytucje dysponujące danymi statystycznymi;
- podmioty realizujące przedsięwzięcia ujęte w GPR.

Za gromadzenie informacji niezbędnych do przeprowadzenia procesu monitorowania odpowiedzialne jest Biuro Rewitalizacji i Planowania Przestrzennego UM w Wałbrzychu. Biuro utrzymuje stały kontakt z podmiotami realizującymi przedsięwzięcia ujęte w programie oraz z instytucjami, które z racji zakresu realizowanych zadań publicznych dysponują danymi na temat zjawisk kryzysowych wskazanych w GPR. Po każdym 2 latach kalendarzowych realizacji programu, pracownicy Biura pozyskują od poszczególnych podmiotów dane na temat sytuacji społecznej, ekonomicznej, przestrzennej i środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz stanu realizacji zgłoszonych do GPR projektów.

Zbiór danych i analiz przedstawionych w niniejszym raporcie stanowi drugi, od uchwalenia GPR, dokument monitorujący i oceniający stopień realizacji programu. Obejmuje on analizę danych pozyskanych wg stanu na koniec roku 2020 r., przedstawiając postępy realizacji projektów rewitalizacyjnych i efektywność wdrażania programu od momentu jego uchwalenia, czyli za okres 2016-2020.

Zaprogramowane w rozdziale 9.2 GPR monitorowanie służy do kontrolowania realizacji celów oraz analizy wykorzystywania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie procesu odnowy podobszarów rewitalizacji. Do pomiaru postępu realizacji celów służą wskaźniki, wcześniej zaplanowane w GPR. Zakres prac objętych sprawozdaniem podzielono na trzy główne etapy:

- monitorowanie zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji Miasta Wałbrzycha,
- monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w GPR,
- ocena aktualności dokumentu GPR.

2. Monitorowanie zjawisk kryzysowych obszaru rewitalizacji Miasta Wałbrzycha

Opisany poniżej system monitorowania służy do kontrolowania realizacji programu w odniesieniu do sfery społecznej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej, które są podstawą prowadzonych analiz pogłębionej diagnozy społecznej, przedstawionej w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Przyjęto, że ocena negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji, odbywać się będzie w cyklach dwuletnich. Wybór wskaźników przypisanych do monitorowania sytuacji kryzysowej w podobszarach rewitalizacji Miasta wynika ze specyfiki Wałbrzycha. Jest odpowiedzią na problemy społeczne, gospodarcze, techniczne i środowiskowe, które zostały zdiagnozowane w procesie rewitalizacji. Monitorowanie zjawisk kryzysowych będzie realizowane w odniesieniu do każdego z 6 podobszarów rewitalizacji (1: Biały Kamień, 2: Stary Zdrój, 3: Śródmieście, 4: Sobięcín, 5: Nowe Miasto, 6: Podgórze). Większa część wskaźników z tab. 86 odpowiada katalogowi wskaźników użytych w roku

2016 do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, które w okresie realizacji GPR powinny być głównym przedmiotem monitorowania.

Tabela 1. Zestaw wskaźników monitorowania zjawisk kryzysowych w podobszarach rewitalizacji

L.p.	Wskaźnik	Źródło	Częstotliwość	Wartość w roku bazowym 2016		Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025
Sfera społeczna							
Z1.1	Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	co dwa lata	1	70,34	maleje	Zmniejszenie o 20% w stosunku do roku bazowego
				2	155,76		
				3	125,58		
				4	86,23		
				5	106,31		
				6	93,71		
OR	103,88						
Z1.2	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy	co dwa lata	1	83,83	maleje	Zmniejszenie o 20% w stosunku do roku bazowego
				2	105,71		
				3	130,32		
				4	91,82		
				5	101,32		
				6	86,31		
OR	99,89						
Z1.3	Liczba ludności obszaru rewitalizacji	UM Wałbrzych/ Biuro Ewidencji Ludności	co dwa lata	1	5189	Const.	Utrzymanie na poziomie roku bazowego
				2	3255		
				3	8085		
				4	4082		
				5	7563		
				6	5094		
OR	33268						
Sfera techniczna i środowiskowa							
Z2.1	Cena jednego m2 lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji	Dane lokalnych biur nieruchomości	Co dwa lata	1	2.243	rośnie	Zwiększenie o 20% w stosunku do roku bazowego
				2	1.867		
				3	1.585		
				4	1.770		
				5	1.753		
				6	2.234		
OR	1.908						
Z2.2	Liczba budynków w stanie lichym i złym w stosunku do łącznej liczby budynków w zasobie gminy [%]	UM Wałbrzych/ Miejski Zarząd Budynków	Co dwa lata	1	76,10 %	maleje	Zmniejszenie o 10% w stosunku do roku bazowego
				2	67 %		
				3	57,65 %		
				4	34,31 %		
				5	54,80 %		
				6	69,40 %		
OR	61,60 %						
Z2.3	Liczba dni w roku z przekroczeniami normy dobowej zapylenia powietrza pyłem zawieszonym PM10	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu	Co dwa lata	1	36-70	maleje	Nie więcej niż 35 dni (norma dopuszczalna w roku ze stężeniami powyżej 50 µg/m3)
				2	36-70		
				3	71-148		
				4	36-70		
				5	71-148		
				6	36-70		
OR	-						

Sfera gospodarcza							
Z3.1	Liczba aktywnych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	Co dwa lata	1	63,60	rośnie	Zwiększenie o 20% w stosunku do roku bazowego
				2	80,49		
				3	155,05		
				4	50,71		
				5	49,05		
				6	42,27		
				OR	72,14		
Z3.2	Stosunek wykreślonych działalności gospodarczych do liczby aktywnych działalności gospodarczych w mieście	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	co dwa lata	1	65,76	maleje	Zmniejszenie o 15% w stosunku do roku bazowego
				2	50,38		
				3	55,04		
				4	67,63		
				5	63,34		
				6	70,54		
				OR	60,28		

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025, str. 220

Powyższe wskaźniki mają wyrażać poziom osiągnięcia celów strategicznych programu rewitalizacji m.in. poprzez:

- zmniejszenie liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz pozostających bez pracy;
- zatrzymanie procesu wyludniania się zdegradowanych obszarów poprzez poprawę warunków życia mieszkańców obszaru;
- wzrost aktywności osobistej i gospodarczej przy zastosowaniu działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości.

Sfera społeczna

1. **Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (Z1.1)** - wskaźnik przedstawia skalę problemu ubóstwa w obszarze rewitalizowanym. Ubóstwo jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym, prowadzącym często do wykluczenia z życia społecznego.

Z1.1 Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z tytułu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców						
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.	
1. Podobszar Biały Kamień	70,34	49,11	39,78	Zmniejszenie o 20% w stosunku do roku bazowego	Zmniejszenie o 43,45%	
2. Podobszar Stary Zdrój	155,76	106,40	93,75		Zmniejszenie o 39,81%	
3. Podobszar Śródmieście	125,58	58,33	29,97		Zmniejszenie o 76,13%	
4. Podobszar Sobięcin	86,23	42,14	74,80		Zmniejszenie o 13,25%	
5. Podobszar Nowe Miasto	106,31	48,53	35,43		Zmniejszenie o 66,67 %	
6. Podobszar Podgórze	93,71	61,24	17,32		Zmniejszenie o 81,52%	
Cały obszar	103,88	57,92	42,39	Zmniejszenie o 59,20%		

Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Wałbrzychu.

Dane pozyskiwane są z zasobów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu. W 2016 roku ze świadczeń tej kategorii korzystało średnio 103,88 rodzin/1000 mieszkańców, na koniec 2018 r. liczba ta w odniesieniu do całego obszaru rewitalizacji wyniosła 57,92 rodzin/1000 mieszkańców, zaś na koniec 2020 r. odnotowano **42,39 rodzin/1000 mieszkańców**. Na obszarze rewitalizacji odnotowano w tym zakresie spadek o ponad 59%. Największy spadek zaobserwowano na podobszarze Podgórze, a najmniejszy na podobszarze Sobięcin. Efektem spadku liczby rodzin

korzystających z pomocy MOPS z tyt. ubóstwa są m.in. działania podejmowane przez Urząd Pracy oraz Ośrodek Pomocy Społecznej polegające na aktywizowaniu osób bezrobotnych do powrotu na rynek pracy. Wspólne działania instytucji w tym zakresie przynoszą pożądane rezultaty. PUP działania te realizuje przede wszystkim dzięki projektom wyszczególnionym przy wskaźniku dot. liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, opisanym poniżej.

II. Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (Z1.2) - wybrany wskaźnik przedstawia wielkość udziału osób bezrobotnych w ogólnej licznie mieszkańców badanego podobszaru. Wskaźnik pozwala na ocenę społecznej sytuacji mieszkańców i umocnienie analiz przeprowadzonych na podstawie danych statystycznych pozyskanych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, gdyż bezrobocie jest nieodłącznym zjawiskiem kryzysu życia społecznego. W tej kategorii danych odnotowujemy pozytywny wynik – spadek z 99,89 na **39,76** osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Uzyskany rezultat na koniec 2020 r. to ponad **60%** spadek liczby osób bezrobotnych. PUP w latach 2016-2020 realizował projekty, ukierunkowane na aktywizację osób bezrobotnych, które ujęto w GPR:

- Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim- (II) - realizowany w okresie 01.01.2016 r.-31.12.2016 r., (III) realizowany w okresie 01.01.2017 -31.12.2017 r., (IV) realizowany w okresie 01.01.2018 - 31.12.2018 r., w ramach RPO WD - łącznie wartość projektu w latach 2016-2018 wyniosła 12.770 167,60 PLN,
- „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim” – (II) realizowany w okresie 01.01.2016 r.-31.12.2016 r., (III) realizowany w okresie 01.01.2017 -31.12.2018 r., w ramach PO WER – łącznie wartość projektu w latach 2016-2018 wyniosła 14.560 769,28 PLN.
- „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim (IV)”, „Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim (V)”, Udzielanie dofinansowań z Funduszu Pracy - realizowany w okresie 01.01.2019 – 31.12.2019, w ramach dotacji UE EFS RPO WD 340.000, wkład krajowy 60.000 – łącznie wartość projektu 400.000 PLN.

Z1.2 Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców					
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	83,83	41,56	40,39	Zmniejszenie o 20% w stosunku do roku bazowego	Zmniejszenie o 51,82%
2. Podobszar Stary Zdrój	105,71	80,88	75,74		Zmniejszenie o 28,35%
3. Podobszar Śródmieście	130,32	46,00	40,37		Zmniejszenie o 69,02%
4. Podobszar Sobięcín	91,82	32,44	42,00		Zmniejszenie o 54,26%
5. Podobszar Nowe Miasto	101,32	30,53	33,95		Zmniejszenie o 66,49%
6. Podobszar Podgórze	86,31	41,44	21,99		Zmniejszenie o 74,52%
Cały obszar	99,89	42,78	39,76		Zmniejszenie o 60,20%

Opracowanie własne na podstawie danych z PUP w Wałbrzychu.

Ponadto PUP w Wałbrzychu w roku 2020 rozpoczął realizację kolejnych przedsięwzięć nie ujętych w GPR, tj. "Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim (V)" oraz "Aktywizacja osób powyżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie wałbrzyskim ziemskim i wałbrzyskim grodzkim (VI)", Udzielanie dofinansowań z Funduszu Pracy, realizowane w latach 01.01.2020 - 31.12.2021, w ramach dotacji UE EFS RPO WD i PO WER (340.000), wkład krajowy (60.000) - łącznie wartość projektu wynosi 400.000 PLN.

III. Liczba ludności obszaru rewitalizacji (Z1.3) - celem pokazania wyników takiej analizy jest zbadanie zmian demograficznych, wynikających przede wszystkim z przyrostu naturalnego, starzenia się społeczeństwa oraz migracji mieszkańców. Pozwala obserwować zmiany związane z procesem

kurczenia się miasta nie tylko w aspekcie demograficznym, ale też społecznym i ekonomicznym. Dane pozyskane są w odniesieniu do punktów adresowych obszaru rewitalizacji.

Z1.3 Liczba ludności obszaru rewitalizacji					
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	5.189	4.615	4.060	Utrzymanie na poziomie roku bazowego	Maleje
2. Podobszar Stary Zdrój	3.255	3.017	2.720		Maleje
3. Podobszar Śródmieście	8.085	7.543	6.866		Maleje
4. Podobszar Sobięcin	4.082	3.606	3.262		Maleje
5. Podobszar Nowe Miasto	7.563	7.335	6.774		Maleje
6. Podobszar Podgórze	5.094	4.850	4.083		Maleje
Cały obszar	33.268	30.966	27.765		Maleje
Miasto Wałbrzych	111.853	103.930	98.049		Maleje

Opracowanie własne na podstawie danych z Biura Ewidencji Ludności UM w Wałbrzychu.

Analiza stanu liczby mieszkańców w latach 2016-2020 wskazuje, że liczba ludności na obszarze rewitalizacji Wałbrzycha na koniec roku 2018 zmniejszyła się o 2.302 osób, a na koniec 2020 r. o kolejne 3.201 osób. Na przestrzeni 4 lat obszar rewitalizacji „skurczył się” łącznie o 5.503 osoby. Jednocześnie przeanalizowano spadek ludności na obszarze miasta Wałbrzych. Tendencja spadku zachowana jest na całym jego obszarze. Widzimy wyraźnie postępujący proces „kurczenia się miasta”, a w analizowanym okresie jego poziom osiągnął spadek o 13.804 mieszkańców. Konsekwencje wynikające z poziomu tego wskaźnika dla obszaru rewitalizacji to m.in. odpływ kobiet w wieku rozrodczym oraz osób w wieku produkcyjnym, wyludnienie zabudowy, osłabienie więzi sąsiedzkich i społeczności lokalnej, ograniczenie bazy dochodowej miasta z tyt. utraconych udziałów w dochodach z PIT.

Sfera techniczna i środowiskowa

- I. **Cena jednego m² lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji (Z2.1)** – jest to wskaźnik pozwalający na analizę pod kątem atrakcyjności lokalnego rynku nieruchomości. Dane ukazujące zmianę cen w okresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych pozwalają ocenić, który z podobszarów cieszy się większym zainteresowaniem kupujących.

Podobszar Śródmieście

Analizując dane udostępnione przez Biuro Geodezji, Kartografii i Katastru Nieruchomości Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu, z rejestru cen i wartości nieruchomości, zauważamy, że średnia cena jednego m² na obszarze rewitalizacji na przestrzeni ostatnich 4 lat zwiększyła się o **18,94%**. Tym samym Miasto zbliża się do założonego przez siebie rezultatu końcowego. W odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji **największy wzrost cen w roku 2020 nastąpił na podobszarze Śródmieście, bo aż o 46,73%**.

Z2.1 Cena jednego m ² lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji [zł/m ²]					
Obszar	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	2.243	2.085	2.644	Zwiększenie o 20% w stosunku do roku bazowego	Zwiększenie o 17,89%
2. Podobszar Stary Zdrój	1.867	1.783	2.232		Zwiększenie o 19,57%
3. Podobszar Śródmieście	1.585	1.595	2.326		Zwiększenie o 46,73%
4. Podobszar Sobięcin	1.770	1.965	1.983		Zwiększenie o 12,04%
5. Podobszar Nowe Miasto	1.753	1.925	2.340		Zwiększenie o 33,48%
6. Podobszar Podgórze	2.234	1.376	2.091		Zmniejszenie o 6,42%
Cały obszar rewitalizacji	1.908	1.788	2.269		Zwiększenie o 18,94%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z materiału państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, udostępnionych przez Biuro Geodezji, Kartografii i Katastru Nieruchomości Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

Na potrzeby opracowania przeanalizowano również liczbę przeprowadzonych transakcji sprzedaży mieszkań na tzw. wolnym rynku w odniesieniu do podobszarów rewitalizacji. Analiza ukazuje, że podobszar Śródmieście od roku 2018 cieszy się znacznym wzrostem liczby przeprowadzonych transakcji. W roku 2016 r., na etapie diagnozy społecznej wykonanej do Gminnego Programu Rewitalizacji, na podobszarze Śródmieście odnotowano najniższe ceny mieszkań, a liczba transakcji sprzedaży również nie była wiodąca. Wyniki uzyskane w roku 2020 informują nas o pozytywnych zmianach zachodzących w tym podobszarze, które mogą być rezultatem prowadzonych działań rewitalizacyjnych. Jednym z ważniejszych czynników, powodujących pozytywne zmiany, jest poprawa jakości infrastruktury mieszkaniowej oraz otoczenia budynków i miejsc publicznych.

Liczba przeprowadzonych transakcji sprzedaży mieszkań na wolnym rynku

Podobszar Rewitalizacji	liczba transakcji 2016	liczba transakcji 2017	liczba transakcji 2018	liczba transakcji 2019	liczba transakcji 2020
Biały Kamień	219	238	385	357	308
Stary Zdrój	172	198	247	240	302
Śródmieście	190	139	253	338	317
Sobięcin	111	80	73	116	121
Nowe Miasto	368	384	425	389	365
Podgórze	180	209	200	276	242
Obszar rewitalizacji	1 240	1 248	1 583	1 716	1 655

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z materiału państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, udostępnionych przez Biuro Geodezji, Kartografii i Katastru Nieruchomości Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

Zgodnie z listą przedsięwzięć ujętych w GPR, około 110 projektów rewitalizacyjnych zgłosiły wspólnoty mieszkaniowe zlokalizowane na Śródmieściu. Część projektów została już zrealizowana, co znacznie wpływa na poprawę wizerunku tego podobszaru i zwiększa atrakcyjność dzielnicy. Dodatkowo w odniesieniu do dzielnicy Śródmieście wzrosło zainteresowanie firm deweloperskich, które planują tu inwestycje mieszkaniowe m.in. na terenie po tzw. „Zielonym Rynku” przy ul. 1-go Maja oraz przy ul. Skarżyskiej, będącej w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji. Przy ul. Skarżyskiej prace inwestycyjne są już bardziej zaawansowane, a deweloper uzyskała pozwolenie na budowę. Ponadto w roku 2020 r., w aktualizowanym Gminnym Programie Rewitalizacji, ujęto budowę wielorodzinnego budynku mieszkalnego, która w porozumieniu z Gminą Wałbrzych zostanie zrealizowana przez Miejski Zarząd Budynków. Na niezagospodarowanej przestrzeni w rejonie ul. Kasztanowej i R. Traugutta (pomiędzy budynkiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych a Budynkiem Teatru Dramatycznego), przy wsparciu Banku Gospodarstwa Krajowego powstanie gminna zabudowa mieszkaniowa.

Odpowiedzią na wzrost zainteresowania podobszarem Śródmieście, pod kątem rozwoju obszarów mieszkaniowych, jest podjęta w 2020 r. Uchwała Nr XII/105/19 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego północno - zachodniej części obszaru Śródmieścia w Wałbrzychu. W odniesieniu do obszaru dzielnicy Śródmieście, na którym obecnie funkcjonuje Fabryka Porcelany Krzysztof, zapoczątkowano rozmowy w temacie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej. Władze Porcelany zainteresowane są zmianą lokalizacji swojej działalności ze względów funkcjonalnych i logistycznych. Przedsiębiorstwo wyraziło chęć przeniesienia swojej działalności na obszary miasta lepiej skomunikowane i przeznaczone typowo pod produkcję. Tereny przemysłowe w Śródmieściu mogą stać się terenami dla nowej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowo-usługowej i usługowej.

Ponadto na podobszarze Śródmieście, w najbliższych 5 latach, Gmina realizowała będzie projekty z zakresu poprawa efektywności energetycznej budynków komunalnych, które będą współfinansowane z narzędzi finansowych Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Uzupełnieniem tych działań będzie utworzenie przestrzeni publicznej w rejonie ul. Kilińskiego.

Podobszar Nowe Miasto

Drugą dzielnicą, w której w roku 2020 następuje duży wzrost cen za 1 m² nieruchomości mieszkalnych, jest Nowe Miasto. Tam też odnotowuje się największą liczbę sprzedaży mieszkań. Przyjmuje się, że na ceny nieruchomości duży wpływ mają m.in. poziom infrastruktury rozlokowanej w dzielnicy, stan i standard zasobów mieszkaniowych, lokalizacja dzielnicy w mieście, planowane i zakończone działania inwestycyjne oraz działania planistyczne. Na tym podobszarze od kilku lat Gmina realizuje program budowy nowych mieszkań komunalnych oraz poprawy stanu technicznego istniejącej zabudowy. Korzystając z możliwości uzyskania dopłat do budowy nowych mieszkań, w latach 2013 – 2020 na podobszarze tym powstało blisko 70 lokali komunalnych w rejonie ulicy Staszica i Paderewskiego. Powstają poprzez uzupełnianie zabudowy kwartałów.

Nowe budynki komunalne w podobszarze Nowe Miasto. Fot. UM Wałbrzych

Inwestycje w nowe budynki komunalne powróciły do Wałbrzycha po ponad 20 latach. Zainteresowanie wałbrzyszan pozyskaniem mieszkania w nowoczesnej zabudowie jest bardzo duże. Napływ nowych rodzin na podobszary rewitalizacji, często ludzi młodych z dziećmi, również ma pozytywny wpływ na postrzeganie i atrakcyjność dzielnicy. Ważne są też inne plany Gminy Wałbrzych, które ujęte zostały w Gminnym Programie Rewitalizacji. Na podobszarze Nowe Miasto do końca 2026 r. łącznie zaplanowano 24 remonty polegające na poprawie efektywności energetycznej budynków należących do zasobu komunalnego gminy poprzez termomodernizację, remont i wymianę źródeł ciepła. Inwestycje zrealizowane będą przy wsparciu finansowym z Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Również wspólnoty mieszkaniowe z tego podobszaru chętnie planują i realizują inwestycje remontowe o czym świadczą 43 projekty remontu części wspólnych wpisane w GPR. Ponadto Gmina planuje realizację dwóch projektów polegających na zagospodarowaniu terenu kwartału zabudowy mieszkaniowej, które poprawią jakość przestrzeni publicznej w otoczeniu wyremontowanych budynków.

Podobszar Biały Kamień

Zgodnie z przedstawionym zestawieniem cen za 1 m² lokali mieszkaniowych, w 2018 r. oraz 2020 r. najdroższe mieszkania znajdowały się na podobszarze Biały Kamień. Liczba przeprowadzonych transakcji również jest dominująca w odniesieniu do pozostałych podobszarów. Można więc wyciągnąć wnioski, że przeprowadzone i planowane na tym obszarze inwestycje oraz działania planistyczne Gminy pozytywnie wpływają na lokalny rynek nieruchomości. Tu przywołać można

budowę kompleksu sportowego Aqua Zdrój, który jest największym i najnowocześniejszym obiektem sportowym w mieście. Ponadto na ulicy Wiejskiej w 2014 r. wybudowano nowe budynki komunalne, w których powstało 67 mieszkań.

Nowe budynki komunalne w podobszarze Biały Kamień. Fot. UM Wałbrzych

W roku 2019 przyjęto dwie uchwały, początkujące budowę nowych zasobów mieszkaniowych w dzielnicy Biały Kamień:

- Uchwała nr XIX/189/19 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 19.12.2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ulicy Ratuszowej w Wałbrzychu,
- Uchwała nr XIX/188/19 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 19.12.2019 w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru w rejonie ulicy Piasta w Wałbrzychu.

Powyższe uchwały regulują obszar ulic m.in. w zakresie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy usługowej. W związku z tym Gmina zapoczątkowała plan budowy nowego osiedla komunalnego „Pod Chełmcem”. Stworzono pierwsze wizualizacje i projekty budynków. Wcześniejsze doświadczenia miasta związane z rewitalizacją starszych części Wałbrzycha dowodzą, że nic nie wypływa na rozwój danego miejsca tak korzystnie, jak zasiedlenie nowymi mieszkańcami. Dlatego też ta lokalizacja to kolejny element procesu rewitalizacji obszaru zdegradowanego. Niewątpliwie na atrakcyjność Białego Kamienia wpływ ma również jego położenie w obrębie Masywu Chełmca, będącego najważniejszą częścią Gór Wałbrzyskich.

Pozostałe podobszary – Stary Zdrój, Sobięcín, Podgórze

Dane obrazujące ceny za 1 m² lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji, pokazują, że najtańsze mieszkania znajdują się na podobszarze Stary Zdrój, Podgórze i Sobięcín, jednakże ta ostatnia lokalizacja zdecydowanie ma najniższe notowania. Potwierdzają to dodatkowo dane dot. liczby transakcji. Widać wyraźnie, że na podobszarze Sobięcín rejestruje się najmniejszą liczbę sprzedaży lokali mieszkalnych. Wartość rynkowa mieszkań sygnalizuje o poziomie rozwoju obszaru, stanu infrastruktury technicznej (w tym mieszkaniowej) oraz o postrzeganiu przez nabywców danej lokalizacji. Wpływ na rynek deweloperski ma natomiast dostępność gruntów pod zabudowę.

Gmina Wałbrzych również dla powyższych lokalizacji podejmuje działania, które w przyszłości mają przełożyć się na poprawę stanu rynku nieruchomości w dzielnicach obecnie mniej atrakcyjnych do zamieszkania. W latach 2016-2020, w ramach projektu „Finansowe i planistyczne narzędzia w programowaniu i wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, dla każdego podobszaru rewitalizacji przygotowano koncepcje rozwiązań programowo przestrzennych ukierunkowanych na rewitalizację zdegradowanych przestrzeni.

Na tej podstawie, w roku 2020 dla podobszaru Sobięcin, rozpoczęto prace nad sporządzeniem przedinwestycyjnego studium wykonalności projektu kompleksowej rewitalizacji pogórnicy dzielnicy Sobięcin. Ma być to droga do pozyskania europejskich środków finansowych z przeznaczeniem na rewitalizację i zmianę postrzegania tego podobszaru przez mieszkańców, a co za tym idzie także ożywienie rynku nieruchomości.

Podsumowując zakres analiz cen za m² lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji, warto je przyrównać do średnich cen za m² w Wałbrzychu. W tym porównaniu widać, że w roku 2020 ceny na obszarze rewitalizacji zbliżają się do średniej ceny w mieście. Możemy uznać, że jest to pozytywna zmiana, tym bardziej, że w roku 2018 różnice te były na poziomie około 320 zł/m², a obecnie jest to różnica 88 zł/m².

CENY ZA m ²	2018	2020
Średnia cena m ² lokali mieszkalnych w Polsce wg GUS	4.926 ⁽¹⁾	5.202 ^{(3) (1)}
Średnia cena m ² lokali mieszkalnych w woj. dolnośląskim wg GUS	4.461 ⁽¹⁾	4.689 ^{(3) (1)}
Średnia cena m ² lokali mieszkalnych W Wałbrzychu wg GUS	2.115 ⁽²⁾	2.357 ^{(3) (2)}
Średnia cena m² na obszarze rewitalizacji	1.788	2.269

Opracowanie własne, na podstawie danych z GUS. 1) Dziedziczna baza wiedzy GUS - swaid.stat.gov.pl 2) Bank danych lokalnych GUS - bdl.stat.gov.pl, 3) dane GUS za rok 2019 z powodu braku danych za rok 2020 na moment przygotowania opracowania.

Pozyskano również dane na temat średnich cen za m² lokali w kraju i woj. dolnośląskim. Przyrównując je do cen wałbrzyjskich, widzimy, że ceny lokalne odbiegają znacznie od wskazanych w powyższej tabeli. Jest to różnica ponad 50%, jednakże na rynku wewnętrznym, czyli w obszarze miasta Wałbrzych, ceny nieruchomości zaczynają wzrastać, i w niektórych dzielnicach wyrównywać się, co świadczy jednocześnie o wzroście atrakcyjności również obszarów rewitalizowanych. Zapewne ceny wałbrzyjskich mieszkań, jeszcze w długiej perspektywie czasu, nie osiągną poziomu województwa czy też kraju, ale dzięki niższym cenom mieszkań, możemy stać się konkurencją dla naszych sąsiadów - dużych, drogich aglomeracji takich jak np. Wrocław. To również może być sposób na pozytywny impuls w procesie rewitalizacji Wałbrzycha.

II. Liczba budynków w stanie lichym i złym w stosunku do łącznej liczby budynków w zasobie gminy [%] (Z2.2) – jest to wskaźnik odnoszący się bezpośrednio do infrastruktury mieszkaniowej zlokalizowanej na obszarze rewitalizacji, będącej w zasobie Gminy Wałbrzych. Wskaźnik ten analizowany na przestrzeni lat obrazuje przede wszystkim:

- zmiany stanu technicznego zasobu komunalnego,
- skalę potrzeb inwestycyjnych na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

Wskaźnik odpowiada za ocenę warunków mieszkaniowych panujących w obszarze rewitalizacji. W poniższej tabeli przedstawiono dynamikę zmian stanu technicznego budynków. Dane opracowano na podstawie informacji pozyskanych z MZB Sp. z o.o., który na zlecenie Gminy zarządza mieniem komunalnym, bada i dba o stan techniczny zasobu mieszkaniowego.

Z2.2 Liczba budynków w stanie lichym i złym w stosunku do łącznej liczby budynków w zasobie gminy [%]					
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	76,11	53,26	54,55	Zmniejszenie o 10% w stosunku do roku bazowego	Zmniejszenie o 21,56%
2. Podobszar Stary Zdrój	66,99	34,72	32,39		Zmniejszenie o 34,60%
3. Podobszar Śródmieście	57,65	52,17	45,16		Zmniejszenie o 12,49%
4. Podobszar Sobięcin	34,31	70,24	63,86		Zwiększenie o 29,54%
5. Podobszar Nowe Miasto	54,84	16,66	16,67		Zmniejszenie o 38,17%
6. Podobszar Podgórze	69,41	66,18	42,96		Zmniejszenie o 26,45%
Cały obszar	61,57	53,30	44,76		Zmniejszenie o 16,81%

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z MZB Sp. z o.o.

Zgodnie z zapisami Wieloletniego Planu Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym Gminy Wałbrzych na lata 2019-2023 (WPGZM), stan techniczny zasobu mieszkaniowego gminy jest określany w oparciu o okresowe przeglądy oraz dokumentację techniczną budynków. W wyniku przeprowadzanych analizy, okresowo typowane są budynki, które powinny być poddawane remontom lub ze względu za zły stan techniczny i brak przesłanek ekonomicznych powinny być wyburzane.

Ok. 94 % budynków będących własnością Gminy Wałbrzych zostało wybudowanych przed 1945 rokiem. Zabudowa ta charakteryzuje się dużym stopniem dekapitalizacji oraz niskim wskaźnikiem wyposażenia w urządzenia komunalne. Około 3 % budynków powstało w latach 1945-1978, po 1980 roku – 2,74 %. Gminny zasób mieszkaniowy charakteryzuje się dużym zużyciem technicznym. Podstawowym działaniem związanym z poprawą stanu technicznego budynków jest zdiagnozowanie rzeczywistych potrzeb remontowych. W wyniku ww. oceny tworzone są corocznie plany remontowe oraz plany rozbiórek. W planie rozbiórek na lata 2018-2020 umieszczono 56 budynków, a w kolejnych latach do roku 2023 planuje się przeznaczyć do rozbiórki ogółem 100 budynków ze względu na ich stan techniczny lub planowane inwestycje drogowe.

Dokonując analizy wskaźnika Z2.2 widać, że **na obszarze rewitalizacji procentowy udział budynków w stanie złym i lichym ulega zmniejszeniu o 16,81%**. Największy spadek ilości starej, zaniedbanej substancji uzyskano na podobszarze Nowe Miasto, Stary Zdrój i Podgórze. Jedynym podobszarem, na którym nie nastąpiła jeszcze oczekiwana poprawa, jest Sobięcín. Okresowe przeglądy i analiza posiadanej dokumentacji technicznej wykazują wzrost pogarszającego się stanu technicznego zasobu mieszkaniowego – zwiększenie o blisko 30%.

Polityka ustalona w WPGZM, określa że ze względu na wielkość aktualnego zasobu mieszkaniowego i wysokie koszty jego utrzymania, zasadne jest sukcesywne zmniejszanie liczby lokali mieszkalnych w zdekapitalizowanym zasobie (głównie poprzez wyburzenia budynków o złym stanie technicznym). Należy dążyć do maksymalnego zagospodarowania budynków będących w stosunkowo dobrym stanie technicznym, poprzez przenoszenie najemców mieszkań z budynków przeznaczonych do wyburzenia do wolnych mieszkań w tych budynkach po dokonaniu remontów. Zwiększenie liczby lokali powinno się odbywać głównie poprzez budowę nowych mieszkań.

III. Liczba dni w roku z przekroczeniami normy dobowej zapylenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 (Z2.3) – w rocznej ocenie jakości powietrza dla woj. dolnośląskiego, przeprowadzanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, dokonywana jest analiza pod kątem stężeń pyłu PM10. W ocenie jakości powietrza podstawę klasyfikacji stanowią wyniki pomiarów stężeń, prowadzonych w stacjach realizujących pomiary. W Wałbrzychu stacja pomiarowa zlokalizowana jest przy ul. P. Wysockiego, w której pomiar pyłu PM 10 dokonywany jest w sposób manualny. Ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego PM10 są jednym z największych problemów ochrony powietrza.

Pył zawieszony PM10 emitowany jest do atmosfery głównie z sektora bytowo-komunalny, czyli instalacji indywidualnego/zbiorczego ogrzewania mieszkań. Właśnie ten rodzaj emisji jest decydujący na występowanie przekroczeń wartości dopuszczalnych. Potwierdzeniem może być wzrost stężeń pyłu PM10 w sezonie grzewczym i występowanie przekroczeń tylko i wyłącznie w okresie grzewczym.

Podstawą do niniejszych analiz jest liczba dni w roku z przekroczeniem dopuszczalnego poziomu 24-godzinnego stężenia pyłu PM10. Dopuszczalną normą w tym przypadku jest 35 dni w roku ze

stężeniami powyżej 50 µg/m³. Przekroczenie ww. 35 dni, pod kątem ochrony zdrowia ludzi, wskazuje na naruszenie norm jakości powietrza.

Analizy stanu powietrza w Wałbrzychu wskazują, że w mieście występowały przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniodobowego pyłu PM 10 w roku 2018 w ilości 38 dni. W roku 2020 odnotowano 11 dni z przekroczeniem normy dopuszczalnej, jednak nie została przekroczona dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem normy. Aby uszczegółwić analizę, sprawdzono, że w roku 2019 w Wałbrzychu odnotowano 27 dni z przekroczeniem normy dopuszczalnej. Takie wyniki pokazują, że stan jakości powietrza, pomiędzy rokiem bazowym a 2020 ulega poprawie. [źródło: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim za rok 2020”]

Z2.3 Liczba dni w roku z przekroczeniami normy dobowej zapylenia powietrza pyłem zawieszonym PM10					
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	36-70	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)	Nie więcej niż 35 dni (norma dopuszczalna w roku ze stężeniami powyżej 50 µg/m ³)	Uzyskano założony rezultat
2. Podobszar Stary Zdrój	36-70	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)		Uzyskano założony rezultat
3. Podobszar Śródmieście	71-148	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)		Uzyskano założony rezultat
4. Podobszar Sobiecin	36-70	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)		Uzyskano założony rezultat
5. Podobszar Nowe Miasto	71-148	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)		Uzyskano założony rezultat
6. Podobszar Podgórze	36-70	36-70 (38 dni)	Poniżej 36 dni (11 dni)		Uzyskano założony rezultat
Cały obszar	-	-	-		

Opracowanie własne na podstawie danych z Inspekcji Ochrony Środowiska [<http://powietrze.gios.gov.pl>]

Zgodnie z Gminnym Programem Rewitalizacji, Gmina Wałbrzych realizuje program ograniczenia niskiej emisji kominowej na obszarze objętym rewitalizacją. Początek programu sięga 2014 roku. Wówczas władze gminy zapoczątkowały wspieranie wałbrzyszan przy inwestycjach związanych ze zmianą źródeł ogrzewania na ekologiczne. Uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha Nr LXI/625/2014 z dnia 15 maja 2014 roku zostały przyjęte zasady i tryb udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Wałbrzych. W roku 2016, ze względu na brak środków, przydział dotacji był wstrzymany. W dniu 16 marca 2017 r., Gmina podpisała umowę pożyczki z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu dot. udzielenia wsparcia finansowego dla zadań inwestycyjnych związanych z ograniczeniem niskiej emisji na terenie miasta Wałbrzycha realizowanych na podstawie Uchwały LXI/625/2014 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 15 maja 2014 r. Realizacja ww. umowy umożliwiła zawarcie 295 umów dotacji celowej z mieszkańcami w całym mieście na łączną kwotę dofinansowania 1.304.964,01 zł. Na obszarze rewitalizacji zrealizowano 131 umów. W miejsce zlikwidowanych źródeł ogrzewania opalanych węglem i drewnem wykonano nowe ekologiczne instalacje gazowe bądź elektryczne. W roku 2018 dotacje celowe przyznawano ze środków budżetu gminy. Głównym warunkiem otrzymania środków finansowych była bezwzględna likwidacja wszystkich dotychczasowych źródeł ciepła na paliwo stałe (w tym kominków opalanych drewnem) i zamiana ich na ogrzewanie gazowe, elektryczne bądź podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. Wysokość dotacji wynosi do 50% poniesionych kosztów brutto nie więcej niż 5000 zł. W latach 2017-2018 r. na obszarze rewitalizacji przyznano łącznie 176 ww. dotacji celowych. Działania Gminy są kontynuowane, w latach 2019-2020 przyznano kolejne dotacje na zmianę źródeł ogrzewania na obszarze rewitalizacji – zawarto łącznie 231 umów dotacji.

- I. **Liczba aktywnych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (Z3.1)** - na poziom lokalnej aktywności gospodarczej ma wpływ wiele czynników, m.in. takich jak: lokalny poziom rozwoju gospodarczego, polityka zrównoważonego rozwoju miasta, lokalny rynek pracy oraz problemy ze znalezieniem stałego zatrudnienia, poziom dochodów mieszkańców i konsumpcja społeczna. Analiza ukazuje skalę poziomu przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji, dzięki czemu wyłania się obraz sytuacji kryzysowej w tym aspekcie. Rok bazowy 2016 to 72,14 aktywnych działalności na 1000 mieszkańców, zaś rok 2018 przyniósł wzrost wskaźnika do wartości 81,77. Analizując dane pozyskane na koniec roku 2020, obserwujemy spadek liczby aktywnych działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji miasta (65,87). W odniesieniu do poszczególnych dzielnic, tylko na podobszarze Biały Kamień i Podgórze następuje wzrost w stosunku do roku bazowego. W pozostałych podobszarach tendencja jest spadkowa.

Z3.1. Liczba aktywnych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców					
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.
1. Podobszar Biały Kamień	63,60	99,11	79,56	Zwiększenie o 20% w stosunku do roku bazowego	Zwiększenie o 25,1%
2. Podobszar Stary Zdrój	80,49	92,81	58,46		Zmniejszenie o 27,37%
3. Podobszar Śródmieście	155,05	128,20	107,78		Zmniejszenie o 30,48%
4. Podobszar Sobiecin	50,71	50,73	45,06		Zmniejszenie o 11,14%
5. Podobszar Nowe Miasto	49,05	38,71	40,30		Zmniejszenie o 17,84%
6. Podobszar Podgórze	42,27	74,85	45,80		Zwiększenie o 8,35%
Cały obszar	72,14	81,77	65,87		Zmniejszenie o 8,7%

Opracowanie własne na podstawie danych z CEIDG

Taka sytuacja może być spowodowana pojawieniem się pandemii wirusa SARS-CoV-2, którego początek nastąpił w Polsce w marcu 2020 r. W okresie stanu zagrożenia epidemicznego ogólnie wprowadzone zostały czasowe obostrzenia dot. funkcjonowania różnych rodzajów działalności gospodarczych, zakładów pracy i instytucji. Duża część małych przedsiębiorców zmuszona została do ograniczenia swojej działalności i cięcia kosztów. Istnieje prawdopodobieństwo, że część osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, w związku z ww. sytuacją pandemiczną, podjęła decyzję o zaniechaniu lub zawieszeniu swojej działalności, co mogą pokazywać statystyki za 2020. Ponadto okres ten nie sprzyjał do uruchamiania nowych działalności gospodarczych.

- II. **Stosunek wykreślonych działalności gospodarczych do liczby aktywnych działalności gospodarczych w mieście (Z3.2)** – skala zjawiska polegającego na likwidacji indywidualnej działalności gospodarczej jest istotnym wskaźnikiem, który pozwala na dokonanie analizy sytuacji gospodarczej, ekonomicznej, jak i społecznej mieszkańców. Wysoki poziom wskaźnika świadczy o słabej kondycji podmiotów gospodarczych i aktywności samych mieszkańców. Obrazuje więc sytuację kryzysową w sferze gospodarczej. W roku 2016 stosunek wykreślonych działalności gospodarczych do liczby aktywnych działalności gospodarczych w mieście wynosił 60,28; w roku 2018 wzrósł do 113,32, a w 2020 do 141,94 – co świadczy o słabej kondycji podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji. Działalność gospodarcza uruchamiana jest licznie przez aktywnych mieszkańców, natomiast funkcjonują w stosunkowo krótkim okresie czasu w wyniku słabej kondycji finansowej. Tak jak wspomniano przy analizie wskaźnika dot. liczby aktywnych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wzrost niekorzystnych zjawisk w obszarze rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości może być powodowany sytuacją pandemii wirusa SARS-CoV-2.

Z3.2 Stosunek wykreślonych działalności gospodarczych do liczby aktywnych działalności gospodarczych w mieście						
Obszar rewitalizacji	Rok bazowy 2016	Rok 2018	Rok 2020	Zakładane rezultaty	Uzyskane rezultaty na koniec 2020 r.	
1. Podobszar Biały Kamień	65,76	120,40	131,58	Zmniejszenie o 15% w stosunku do roku bazowego	Zwiększenie o 100,10%	
2. Podobszar Stary Zdrój	50,38	108,57	138,36		Zwiększenie o 174,63%	
3. Podobszar Śródmieście	55,04	103,41	129,73		Zwiększenie o 135,70%	
4. Podobszar Sobięcin	67,63	133,33	144,22		Zwiększenie o 113,25%	
5. Podobszar Nowe Miasto	63,34	128,87	171,79		Zwiększenie o 171,22%	
6. Podobszar Podgórze	70,54	112,40	165,78		Zwiększenie o 135,02%	
Cały obszar	60,28	113,32	141,94		Zwiększenie o 135,47%	

Opracowanie własne na podstawie danych z CEIDG

3. Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w GPR

Monitorowanie stanu realizacji przedsięwzięć ujętych na liście projektów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha odbywa się w cyklach dwuletnich. Ocena przeprowadzana jest na podstawie informacji pozyskiwanych od podmiotów zgłaszających przedsięwzięcia do GPR.

Tabela 2. Zestawienie wskaźników monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć ujętych na liście projektów GPR

L.p.	Wskaźnik	Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025
Cel 1 - Wzrost aktywności i zaradności mieszkańców						
P1.1	Liczba osób objęta programami podnoszenia kompetencji	Powiatowy Urząd Pracy	co dwa lata	0	rośnie	500 os.
P1.2	Liczba działań inicjowanych przez lub zrealizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji (konkursy ofert dla NGO, mikrogranty)	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	60 szt.
P1.3	Liczba osób zaktywizowanych, korzystających z nowoutworzonej infrastruktury społecznej	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	500 os.
Cel 2 - Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania						
P2.1	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków na obszarze rewitalizacji	UM Wałbrzych/ Miejski Zarząd Budynków	co dwa lata	0	rośnie	40 szt.
P2.2	Liczba wspartych obiektów infrastrukturalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	UM Wałbrzych/ ZDKiUM/ WZWiK	co dwa lata	0	rośnie	20 szt.
P2.3	Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarze miejskim	UM Wałbrzych/ MZB/wspólnoty mieszkaniowe	co dwa lata	0	rośnie	50 szt.
P2.4	Liczba dotacji udzielonych na zadania zw. z ograniczeniem niskiej emisji kominowej	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	400 szt.

P2.5	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne, w tym usługi opiekuńczo-bytowe	UM Wałbrzych/ MOPS	co dwa lata	0	rośnie	6 szt.
Cel 3 - Stymulowanie rozwoju gospodarczego i osobistego						
P3.1	Liczba nowych obiektów infrastruktury służących rozwojowi gospodarczemu	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	2 szt.
P3.2	Liczba nowopowstałych/zmodernizowanych pracowni zawodowych (GPR)	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	20 szt.
P3.3	Liczba osób korzystających z centrów kształcenia zawodowego na obszarze rewitalizacji	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	300 os.
P3.4	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	5 szt.

Ocena realizacji przedsięwzięć obejmuje wszystkie projekty rewitalizacyjne ujęte na liście przedsięwzięć GPR, przyjętego Uchwałą nr XXVI/266/20 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 25 września 2020 r. (załącznik 2A i 2B GPR).

Opis projektów rewitalizacyjnych ujętych w GPR

Do GPR zgłoszono łącznie 444 przedsięwzięć, w tym 422 przedsięwzięć podstawowych i 22 uzupełniających. Zaplanowane w GPR przedsięwzięcia są komplementarne zarówno w zakresie źródeł finansowania, obszaru oddziaływania, a także uzupełniają się w odniesieniu do sfer problemowych i celów programu rewitalizacji. W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 określono trzy cele strategiczne:

*Cel 1 – Wzrost aktywności, zaradności i poczucia współodpowiedzialności wśród mieszkańców,
Cel 2 – Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania,
Cel 3 – Stymulowanie rozwoju osobistego i gospodarczego.*

Każdy projekt wpisany do GPR realizuje co najmniej jeden cel strategiczny, który jest odpowiedzią na problemy zidentyfikowane podczas delimitacji oraz diagnozy społecznej obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia przypisano odpowiednio do celu GPR, jaki realizuje.

Do celu 1 „Wzrost aktywności, zaradności i poczucia współodpowiedzialności wśród mieszkańców” przypisano 52 przedsięwzięcia rewitalizacyjne, w tym 33 jest podstawowych, a 19 uzupełniających.

Cel 2 „Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania” realizowany jest poprzez 371 projekty, w tym 369 podstawowe i 2 uzupełniające. W tej grupie najliczniejsze są propozycje wspólnot mieszkaniowych (237 pozycje) dotyczące odnowy części wspólnych budynków, których realizacja przyczyni się w równym stopniu do osiągnięcia celu 1. Tego typu projekty są również przykładem odpowiedzi na zdiagnozowane problemy w kilku sferach jednocześnie: społecznej (ubóstwo, niska jakość warunków zamieszkania), technicznej (poprawa stanu technicznego budynków, w tym zabytkowych), jak i środowiskowych (poprawa stanu środowiska, obniżenie zanieczyszczenia atmosferycznego, m.in. dzięki elementom termomodernizacyjnym).

Do celu 3 „Stymulowanie rozwoju osobistego i gospodarczego” przypisano 21 projektów, 20 z listy podstawowych przedsięwzięć oraz 1 z uzupełniających.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w załączniku 2A i 2B do GPR, realizowane są przez szereg różnych podmiotów, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Najwięcej, bo aż 237 działań

zgłosiły wspólnoty mieszkaniowe, część z nich będzie realizowana w partnerstwie. 133 projekty to działania przewidziane do realizacji przez Gminę Wałbrzych i podległe jej jednostki, w tym m.in. związane z samorządowymi instytucjami kultury (14), Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (13) oraz szkołami (12). Swoje propozycje projektowe do GPR zgłosiły także uczelnie wyższe (4). Kilka istotnych przedsięwzięć skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji Wałbrzycha zakładają zrealizować organizacje pozarządowe (11 projektów). Również przedsiębiorstwa zaplanowały realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Tym samym można uznać, że Gminny Program Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha jest dokumentem kompleksowym.

Ocena stanu realizacji projektów polega na weryfikacji informacji przekazanych bezpośrednio przez podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub danych pozyskanych ze stron internetowych tych podmiotów. Wsparciem były również informacje przekazane przez Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej. Wszystkie projekty ujęte w GPR przeanalizowano pod kątem:

- rzeczywistej wartości projektu i dofinansowania zgodnie ze złożonym wnioskiem,
- źródła dofinansowania,
- stanu realizacji projektu.

Cel 1 - Wzrost aktywności i zaradności mieszkańców

I. **Liczba osób objęta programami podnoszenia kompetencji (P1.1)** – wskaźnik ten badany jest na podstawie danych gromadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wałbrzychu (PUP). Dotyczy osób bezrobotnych, które skorzystały z tzw. form pomocy subsydiowanej, umożliwiającej im pozyskanie doświadczenia zawodowego, podnoszenie kwalifikacji i wejście/powrót na rynek pracy. Jak wspomniano wcześniej (str. 11 sprawozdania), PUP w Wałbrzychu w latach 2016-2020 realizował trzy projekty, ukierunkowane na aktywizację osób bezrobotnych, które ujęto w GPR. Kolejne projekty z tej dziedziny są realizowane na bieżąco. Łącznie w okresie realizacji projektów, ponad 1200 bezrobotnych z obszaru rewitalizacji miasta Wałbrzycha skorzystało ze wsparcia PUP.

P1.1 Liczba osób objęta programami podnoszenia kompetencji					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
Powiatowy Urząd Pracy	co dwa lata	0	rośnie	500 os.	Dane PUP: 644 - 2017 r. 360 - 2018 r. 181 - 2019 r. 89 - 2020 r. SUMA: 1274

Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych z PUP.

Zaobserwowano, że w miarę upływu czasu, liczba osób korzystających ze wsparcia maleje, co związane może być z dużym spadkiem liczby osób bezrobotnych (mniejsza liczba bezrobotnych skutkuje mniejszą liczbą uczestników programów subsydiowanych). Bardziej niepokojące byłoby, gdyby przy wzroście liczby bezrobotnych dochodziło do zmniejszenia osób korzystających z form podnoszenia kompetencji zawodowych. Podsumowując, możemy uznać, że w tym zakresie osiągnięto założone rezultaty.

II. **Liczba działań inicjowanych przez lub zrealizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji (konkursy ofert dla NGO, mikrogranty)** – do analizy posłużyły dane liczbowe dot. inicjatyw lokalnych, które są wynikiem otwartych konkursów ofert skierowanych do organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji. Konkursy przeprowadza Biuro Rewitalizacji i Planowania Przestrzennego. Działanie to zapoczątkowano w 2017 r. w postaci

tw. mikrograntów w ramach realizowanego przez Gminę Wałbrzych projektu pn. "Finansowe i planistyczne narzędzia w programowaniu i wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020W roku 2016. Przedsięwzięcia są ujęte w GPR (projekty nr C1.1 (1-4)). Mikrogranty to program wsparcia, w ramach którego mieszkańcy obszaru rewitalizacji przy współpracy z organizacjami pozarządowymi mogą realizować działania z zakresu aktywizacji społecznej, edukacji, rekreacji, itp. Głównym celem Gminy jest umożliwienie mieszkańcom angażowania się w działania na rzecz innych mieszkańców i lokalnych wspólnot. Wśród zrealizowanych grantów znalazły się przedsięwzięcia dotyczące m.in.:

- aktywizacji dzieci, młodzieży i seniorów do prowadzenia zdrowego stylu życia poprzez aktywność fizyczną,
- upowszechniania wiedzy o historii lokalnej i dziedzictwie kulturowym,
- edukacyjnego wsparcia i pobudzania aktywności społecznej mieszkańców,
- warsztatów dla dzieci i seniorów m.in. z zakresu: rękodzielnictwa, rysunku, ekologii, teatru, tańca, tworzenia muzyki, komunikowania się, budowania właściwych relacji społecznych i integracji,
- budowania wspólnej przestrzeni przyjaznej mieszkańcom i poprawy estetyki przestrzeni miejskiej.

W roku bazowym 2016 nie realizowano jeszcze tego typu działań. W roku 2017 i 2018 odnotowano łącznie po 21 działań na obszarze rewitalizacji. Ze względu na duże zainteresowanie mieszkańców i organizacji pozarządowych tego typu projektami, w latach 2019-2020 zrealizowano III i IV edycję konkursu, których finansowania podjęła się Gmina Wałbrzych z własnego budżetu. W roku 2019 przyznano 19 dotacji, zaś w 2020 r. – 12. Realizacja mikrograntów planowana jest do końca realizacji programu rewitalizacji Wałbrzycha, czyli do 2025 r. Z końcem 2020 r. uzyskano zakładany rezultat.

P1.2 Liczba działań inicjowanych przez lub zrealizowanych z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	60 szt.	21 - 2017 r. 21 - 2018 r. 19 - 2019 r. 12 - 2020 r. SUMA: 75

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

III. Liczba osób zaktywizowanych, korzystających z nowoutworzonej infrastruktury społecznej (P1.2)

- wskaźnik sfery funkcjonalnej, który obrazuje poziom zainteresowania mieszkańców lokalną ofertą instytucji, które - dzięki realizacji projektów ujętych na liście przedsięwzięć rewitalizacyjnych - stworzyły infrastrukturę społeczną na obszarze rewitalizacji miasta. Analizie poddano roczną frekwencję odwiedzin w nowych obiektach utworzonych m.in. przez Gminę, w których realizowane są usługi socjalne, edukacyjne oraz aktywizujące mieszkańców. Wszelkie inicjatywy związane z poprawą stanu technicznego infrastruktury miały na celu zwiększenie zainteresowania ofertą społeczną mieszkańców oraz rozszerzenie tej oferty na obszarze rewitalizacji. Dodatkowo, dzięki realizacji poniżej wymienionych przykładowych przedsięwzięć, poprawi się jakość świadczonych usług społecznych na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji :

- Przebudowa budynku przy ul. Przywodnej w Wałbrzychu na cele mieszkaniowe wraz z zagospodarowaniem terenu, dzięki któremu utworzono mieszkania socjalne dla rodzin wielodzietnych i matek samotnie wychowujących (projekt nr C1.6(1), rok 2019); Pozytywne oddziaływanie projektu dotyczy ok. 40 mieszkańców rocznie;
- Adaptacja budynku na potrzeby Domu Dziecka oraz Placówki Dziennego Wsparcia wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego przy ul. Niepodległości 64 – w obiekcie mieści się

placówka opiekuńczo-wychowawcza dla 14 dzieci wchodząca w skład Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych oraz Placówka Wsparcia Dziennego dla 15 dzieci. Łącznie rocznie z obiektu korzysta około 83 dzieci (projekt nr C1.3(3), rok 2018);

- Adaptacja wybranych pomieszczeń GZS nr 2 na potrzeby przedszkola w zakresie przebudowy części budynku Gminnego Zespołu Szkół nr 2 na potrzeby przedszkola przy ul. 11 Listopada 75 w Wałbrzychu – utworzono 30 nowych miejsc przedszkolnych na obszarze rewitalizacji (projekt nr C1.2(5), rok 2017),
- Przebudowa budynku przy ul. 1 Maja 149 w Wałbrzychu na cele siedziby RWS Sobięcin – utworzono przestrzeń do realizacji działań edukacyjnych, kulturalnych i sportowych skierowanych do mieszkańców jednego z podobszaru rewitalizacji, z której korzysta średnio rocznie około 200 mieszkańców (projekt nr C1.2(6), rok 2018),
- Dom Pomocy Społecznej - rozwój infrastruktury społecznej w Gminie Wałbrzych, ul. Gen. Władysława Andersa 162A. Łącznie rocznie z obiektu korzysta ok. 30 podopiecznych (projekt nr C1.4(3), rok 2020).

P1.3 Liczba osób zaktywizowanych, korzystających z nowoutworzonej infrastruktury społecznej					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	500 os.	30 – 2017 r. 313 – 2018 r. 40 – 2019 r. 49 – 2020 r. SUMA: 432

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

Tabela ukazuje zwiększającą się liczbę osób korzystających z nowoutworzonej infrastruktury w odniesieniu do roku, w którym infrastruktura została oddana do użytku. W roku 2017, po realizacji projektu nr C1.2(5) dot. utworzenia miejsc przedszkolnych, na obszarze rewitalizacji odnotowano 30 dodatkowych miejsc w placówce edukacyjnej. W kolejnych latach następuje przyrost osób wynikający w udostępniania kolejnej utworzonej infrastruktury społecznej. Jak widać, w 2018 r. zrealizowano najwięcej inwestycji, dzięki którym powstały miejsca sprzyjające aktywizacji społecznej. W latach 2017-2020 łącznie utworzono 432 nowych miejsc, z których korzystają mieszkańcy OR. Ponieważ Gmina Wałbrzych do końca roku 2025 planuje realizację kolejnych projektów, dzięki którym powstaną miejsca aktywizacji społecznej, przyjmuje się, że założone rezultaty na koniec realizacji GPR zostaną osiągnięte.

Cel 2 - Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania

- I. **Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków na obszarze rewitalizacji (P2.1)** - wskaźnik sfery funkcjonalnej, zarówno w dziedzinie mieszkalnictwa, poprawy stanu obiektów użyteczności publicznej, jak i poprawy jakości środowiska naturalnego. Wskaźnik obrazuje zmiany warunków technicznych zabudowy mieszkaniowej obszaru rewitalizacji, a także na korzyści środowiskowe będące efektem inwestycji termomodernizacyjnych (przede wszystkim zmniejszenie tzw. niskiej emisji). Na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych umieszczono 68 projektów dot. modernizacji energetycznej budynków. 12 projektów zgłosiły wspólnoty mieszkaniowe, 52 Gmina Wałbrzych, a 4 pozostałe podmioty prywatne. W latach 2017-2020 zrealizowano łącznie 7 projektów tego typu:
  - Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. 1 Maja 110 w Wałbrzychu – projekt nr C2.2(10),

- Gmina Wałbrzych - Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Gminy Wałbrzych położonych przy ul. 1 Maja 103-107, ul. Niepodległości 64, ul. Ogrodowej 2A i ul. 1 Maja 149 – projekt nr C2.2(13),
- Gmina Wałbrzych - Modernizacja i budowa budynków komunalnych - zadanie polegające na termomodernizacji budynku OSiR przy ul. Wysockiego 11a – projekt nr C2.3(13),
- Rewitalizacja i termomodernizacja budynku dydaktycznego Fundacji "Szkoły Gminnej Menadżersko-Księgowej" przy ul. Armii Krajowej 35b w Wałbrzychu (uległa zmiana nazwy szkoły - Szkoła Podstawowa Fundacji „CLEVER") projekt C2.2(32),
- Politechnika Wrocławska - Termorenowacja budynku dydaktycznego „A” (projekt nr C2.2(35)),
- Politechnika Wrocławska - Termorenowacja budynku dydaktycznego „B” (projekt nr C2.2(34)),
- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu - Termomodernizacja budynku przy ul. P. Skargi 14A w Wałbrzychu (projekt nr C2.2(33)).

Gmina Wałbrzych w kolejnych latach planuje zrealizować 29 projektów polegających na termomodernizacji budynków mieszkalnych, które sfinansowane zostaną przy wsparciu Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Ponadto od roku 2018 systematycznie realizowane są przedsięwzięcia gminne finansowane z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, wśród których 21 projektów to działania mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i komunalnych. W związku z powyższym szacuje się, że osiągnięcie założonego rezultatu w zakresie modernizacji energetycznej budynków jest możliwe do osiągnięcia na koniec roku 2025.

P2.1 Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków na obszarze rewitalizacji					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych/ Miejski Zarząd Budynków	co dwa lata	0	rośnie	40 szt.	1 – 2017 r. 5 – 2018 r. 1 – 2019 r. 0 – 2020 r. SUMA: 7

Opracowanie własne na podstawie pozyskanych oraz posiadanych w UM danych.

II. **Liczba wspartych obiektów infrastrukturalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (P2.2)** - wskaźnik należy do sfery funkcjonalnej i odpowiada za ocenę jakości przestrzeni publicznej. Wskaźnik pozwala na ocenę dostępności do terenów zielonych, rekreacyjnych i sportowych oraz ocenia poziom stanu technicznego dróg i infrastruktury towarzyszącej, jak np. chodniki, ścieżki rowerowe i sieci wodno-kanalizacyjne. Niezbędne dane pozyskano z Zarządu Dróg, Komunikacji i Utrzymania Miasta oraz Biura Inwestycji UM w Wałbrzychu oraz Wałbrzyskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji. W latach 2016-2020 na obszarze rewitalizacji zrealizowano 22 przedsięwzięcia poprawiające stan obiektów infrastrukturalnych, dzięki czemu na koniec 2020 r. osiągnięto założone w GPR rezultaty.

Przykładowe projekty z tej grupy to:

- Ograniczenie niskiej emisji poprzez wprowadzenie zrównoważonej mobilności miejskiej i podmiejskiej – projekt nr C2.4(2);
- Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Publicznej Szkole Podstawowej nr 23 – projekt nr C2.3(5);
- Otwarta siłownia zewnętrzna i rozbudowa placu zabaw - miejsce rekreacyjne dla mieszkańców dzielnicy Stary Zdrój i uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 30 – projekt nr C2.3(7);
- Przebudowa drogi gminnej nr 116563D – ul. Garbarska w Wałbrzychu wraz z towarzyszącą infrastrukturą w ramach rewitalizacji - poprawa dostępności komunikacyjnej, podniesienie estetyki miasta – projekt nr C2.4(3);
- Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej – projekty nr (C2.5(1-34)).

P2.2 Liczba wspartych obiektów infrastrukturalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych/ ZDKiUM/ WZWiK	co dwa lata	0	rośnie	20 szt.	5 – 2016 r. 5 – 2017 r. 3 – 2018 r. 1 – 2019 r. 8 – 2020 r. SUMA: 22

Opracowanie własne na podstawie pozyskanych oraz posiadanych w UM danych.

III. **Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarze miejskim (P2.3)** – wskaźnik odpowiada za ocenę warunków mieszkaniowych panujących w obszarze rewitalizacji. Zgodnie z Wieloletnim Programem Gospodarowania Zasobem Mieszkaniowym Gminy Wałbrzych na lata 2019-2023, warunki mieszkaniowe wałbrzyszan nie są dobre. Według danych na 30 czerwca 2018 r. ok. 80% zasobu mieszkaniowego Gminy jest w stanie technicznym średnim, lichym lub przeznaczonym do rozbiórki. Pogarszający się stan infrastruktury mieszkaniowej jest spowodowany wiekiem oraz postępującą dekapitalizacją zabudowy.

Zarówno Gmina jak i prywatni właściciele (wspólnoty mieszkaniowe) dokonują wielu inwestycji. W ramach naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR wpisano łącznie 274 projekty odnoszące się do przedsięwzięć remontowych dot. podniesienia technicznego standardu budynków wielorodzinnych, z czego 225 projekty zgłosiły wspólnoty mieszkaniowe z obszaru rewitalizacji, 47 Gmina Wałbrzych, a 2 inne podmioty. Szacowana wartość tych projektów to ponad 233 mln zł. W roku 2016 Instytucja Pośrednicząca Aglomeracji Wałbrzyskiej (IPAW), w ramach RPO WD 2014-2020 i Działania 6.3 „Rewitalizacja zdegradowanych obszarów” - TYP B „Remont, odnowa części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych”, ogłosiła konkurs, dzięki któremu wspólnoty mieszkaniowe wpisane do GPR mogły złożyć wnioski aplikacyjne na pozyskanie dofinansowania z UE. W ramach ww. konkursu, 93 wałbrzyskie wspólnoty mieszkaniowe zawarły umowy o dofinansowanie ww. projektów, na łączną kwotę 34.796.877,10 PLN (kwota dofinansowania z UE: 19.173.211,19 PLN). Wg stanu na dzień 18 lutego 2021 r., IPAW dysponował następującymi danymi w odniesieniu do realizacji ww. konkursu:

- Liczba projektów zakończonych – 59 szt.
- Liczba projektów niezakończonych (nierozliczonych) – 7 szt.
- Liczba projektów zakończonych rozliczonych – 53 szt.
- Liczba projektów zakończonych nierozliczonych – 6 szt.
- Liczba rozwiązanych umów o dofinansowanie dot. projektów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji Miasta Wałbrzycha – 27 szt.

P2.3 Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarze miejskim					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych/ MZB/wspólnoty mieszkaniowe	co dwa lata	0	rośnie	50 szt.	2 – 2017 r. 1 – 2018 r. 59 – 2019 r. 14 – 2020 r. SUMA: 76

Opracowanie własne na podstawie pozyskanych oraz posiadanych w UM danych.

W odniesieniu do powyższego, projekty koordynowane przez IPAW osiągnęły następujące wskaźniki:

1) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]:

- wartość docelowa wskaźnika na podstawie zawartych umów o dofinansowanie łącznie: 84 szt.,
- wartość wskaźnika osiągnięta na dzień 15.02.2021 r. wykazana we wnioskach o płatność łącznie: 71 szt.

2) Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.]

- wartość docelowa wskaźnika na podstawie zawartych umów o dofinansowanie łącznie: 84 szt.
- wartość wskaźnika osiągnięta na dzień 15.02.2021 r. wykazana we wnioskach o płatność łącznie: 71 szt.

3) Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich [szt.]

- wartość docelowa wskaźnika na podstawie zawartych umów o dofinansowanie łącznie: 84 szt.,
- wartość wskaźnika osiągnięta na dzień 15.02.2021 r. wykazana we wnioskach o płatność łącznie: 71 szt.

4) Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich [jednostki mieszkalne]:

- wartość docelowa wskaźnika na podstawie zawartych umów o dofinansowanie łącznie: 1 019 jednostek mieszkalnych,
- wartość wskaźnika osiągnięta na dzień 15.02.2021 r. wykazana we wnioskach o płatność łącznie: 866 jednostek mieszkalnych

W oparciu o pozyskane dane, należy stwierdzić, iż do końca roku 2020 uzyskano zakładane rezultaty projektowe dot. wyremontowanych budynków mieszkalnych na obszarze miejskim. W kolejnych latach Gmina Wałbrzych oraz Miejski Zarząd Budynków, realizowały będą szereg innych inwestycji mieszkaniowych, dzięki czemu rezultaty w omawianym zakresie mają szansę osiągnąć większe wartości.

IV. **Liczba dotacji udzielonych na zadania zw. z ograniczeniem niskiej emisji kominowej (P2.4)** - Gmina Wałbrzych realizuje wieloletnie przedsięwzięcie pod nazwą "Ograniczenie niskiej emisji na obszarze objętym rewitalizacją". Początek programu sięga 2014 r. Wówczas władze gminy zapoczątkowały przedsięwzięcie wspomagające finansowo wałbrzyszan przy inwestycjach związanych ze zmianą źródeł ogrzewania na inne niż węglowe. Uchwałą Rady Miejskiej Wałbrzycha Nr LXI/625/2014 z dnia 15 maja 2014 roku zostały przyjęte zasady i tryb udzielania dotacji celowej ze środków budżetu Gminy Wałbrzych. W roku 2016, ze względu na brak środków, przydział dotacji był wstrzymany. W dniu 16 marca 2017 r., Gmina podpisała umowę pożyczki z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu dot. udzielenia wsparcia finansowego dla zadań inwestycyjnych związanych z ograniczeniem niskiej emisji na terenie miasta Wałbrzycha realizowanych na podstawie Uchwały LXI/625/2014 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 15 maja 2014 r. Realizacja ww. umowy umożliwiła zawarcie 295 umów dotacji celowej z mieszkańcami w całym mieście na łączną kwotę dofinansowania 1.304.964,01 zł. Na obszarze rewitalizacji dzięki ww. programowi w 2017 r. zrealizowano 136 umów. Gmina Wałbrzych planuje, że program ograniczenia niskiej emisji realizowany będzie do końca roku 2023, w tym celu pozyskano wsparcie finansowe z Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Działanie zostało ujęte w GPR pod numerami projektów C2.6(1) oraz C2.6(2).

P2.4 Liczba dotacji udzielonych na zadania zw. z ograniczeniem niskiej emisji kominowej					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	400 szt.	136 – 2017 r. 45 – 2018 r. 130 – 2019 r. 101 – 2020 r. SUMA: 412

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

Podsumowując, w latach 2017-2020 łącznie udzielono 412 dotacji na ograniczenie niskiej emisji na obszarze rewitalizacji. Tym sposobem osiągnięto zakładane w GPR rezultaty. Zgodnie z aktualizacją informacji przekazanych przez Biuro Środowiska i Klimatu UM, do 2023 r. planuje się wzrost liczby udzielonych dotacji do 500, a łączna wartość projektu wyniesie 4 805 230,99 PLN.

- V. **Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne, w tym usługi opiekuńczo-bytowe (P2.5)** - wskaźnik należy do grupy wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej i odpowiada za ocenę jakości usług publicznych dot. zagadnień społecznych na obszarze rewitalizacji. Analiza stopnia realizacji przedsięwzięć z tego zakresu realizowana jest na podstawie zebranych informacji z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Biura Inwestycji UM w Wałbrzychu oraz innych podmiotów, które zgłosiły swoje przedsięwzięcia do GPR.

P2.5 Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne, w tym usługi opiekuńczo-bytowe					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych/ MOPS	co dwa lata	0	rośnie	6 szt.	1 – 2016 r. 2 – 2017 r. 7 – 2018 r. 4 – 2019 r. 1 – 2020 r. SUMA: 15

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

W GPR ujęto blisko 30 projektów, dzięki którym na obszarze rewitalizacji nastąpi poprawa lub rozwój usług publicznych/społecznych skierowanych do mieszkańców OR. Tym samym, do końca 2020 r. zrealizowano założony w programie rewitalizacji cel. Przykłady projektów zrealizowanych w latach 2016-2017:

- Rewitalizacja Stacji GOPR w Wałbrzychu oraz terenów przyległych na cele społeczne – projekt C1.2(2),
- Adaptacja budynku na potrzeby Domu Dziecka oraz Placówki Dziennego Wsparcia wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego – projekt nr C1.3(3),
- Przebudowa budynku przy ul. Przywodnej w Wałbrzychu na cele mieszkaniowe wraz z zagospodarowaniem terenu – projekt C1.6(1),
- Dom Pomocy Społecznej - rozwój infrastruktury społecznej w Gminie Wałbrzych- ul. Gen. Władysława Andersa 162A, 58-304 Wałbrzych, działka nr 180/4, 184/1, obręb nr 15 Konradów, działka nr 139/4, obręb nr 14 Biały Kamień – projekt C1.4(3),
- Rewitalizacja Domu Katechetycznego przy ul. Młynarskiej 16 w Wałbrzychu i utworzenie Domu Aktywności Lokalnej "Pod Aniołami" – projekt C1.7.(2),
- Przebudowa budynku przy ul. 1 Maja 149 w Wałbrzychu na cele: siedziby RWS Sobięcín – projekt C1.2(6).

Cel 3 - Stymulowanie rozwoju gospodarczego i osobistego

- I. **Liczba nowych obiektów infrastruktury służących rozwojowi gospodarczemu (P3.1)** – ukazuje skalę poziomu przedsiębiorczości i chęć prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. W okresie 2016 – 2020 na obszarze rewitalizacji Wałbrzycha nie odnotowano powstania nowej infrastruktury dedykowanej przedsiębiorcom, choć w programie rewitalizacji ujęto 5 tego typu projektów, jak np.:
- Budowa węzła przesiadkowego wraz infrastrukturą drogową oraz częścią usługowo handlową „Wałbrzych Centrum” - inwestycję tą na podobszarze rewitalizacji Śródmieście rozpoczęto w roku 2018. W 2020 r. Polskie Linie Kolejowe zakończyły i oddały do użytkowania przystanek kolejowy Wałbrzych Centrum. W jego sąsiedztwie ma powstać dworzec autobusowy wraz z powierzchniami

handlowymi, jednak efekty tej inwestycji będzie można ocenić po zakończeniu budowy obiektu. Wstępnie zakończenie prac planowano na koniec roku 2021, jednakże ze względu na pandemię wirusa SARS-CoV-2 prace ulegają opóźnieniu (projekt nr C3.3(5)),

- Wałbrzyski Inkubator Przedsiębiorczości – ul. Młynarska 29 - przedsięwzięcie realizuje Gmina Wałbrzych. Inkubator zostanie oddany w 2021 r. do użytku małym przedsiębiorcom, rozpoczynającym działalność na rynku lokalnym (projekt nr C3.3(4)).

Pozostałe projekty zgłoszone do programu rewitalizacji przez prywatne podmioty nie są obecnie realizowane. Podsumowując na koniec 2020 r., nie zrealizowano przedsięwzięć wpisujących się w Cel 3 GPR.

P3.1 Liczba nowych obiektów infrastruktury służących rozwojowi gospodarstwu					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	2 szt.	0 – 2017 r. 0 – 2018 r. 0 – 2019 r. 0 – 2020 r. SUMA: 0

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

II. **Liczba nowopowstałych/ zmodernizowanych pracowni zawodowych (P3.2)** – wskaźnik obrazujący zmiany w jakości kształcenia w szkołach ponadpodstawowych/zawodowych, które mają nastąpić m.in. poprzez działania mające na celu tworzenie bazy warsztatowo–laboratoryjnej dla uczennic i uczniów, nauczycielek i nauczycieli zawodu. Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji, Gmina Wałbrzych poprzez dwa projekty, realizuje politykę mającą na celu stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi osobistemu uczniów szkół średnich. Projektami tymi są:

- Zawodowy Dolny Śląsk (nr C3.1(1)) – współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, zrealizowany w latach 2017-2018 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. Całkowita wartość projektu to 4.210.552,50 zł, zaś kwota dofinansowania to 3.578.969,62 zł. W ramach projektu zakupiono wyposażenie pracowni zawodowych, które umożliwiło pełniejsze rozwijanie i wykorzystanie umiejętności oraz wiedzy uczniów. Zespół Szkół nr 5 w Wałbrzychu otrzymał elementy wyposażenia pracowni logistycznych oraz przedmiotów zawodowych (wytwarzanie elementów konstrukcyjnych). Dzięki temu w 2019 r. z nowych pracowni skorzystało 169 uczniów, a w 2020 r. kolejnych 198. Realizacja projektu pozwoliła na wzrost konkurencyjności samej szkoły oraz uczniów kończących szkołę i wchodzących na rynek pracy głównie przez wzrost kompetencji praktycznych (zorientowanych na przemysł);
- Czas na zawodowców (nr C3.1(2)) – innowacyjne wyposażenie wałbrzyskich szkół zawodowych – projekt realizowano od 2016 r. do 2018 r. Wartość całkowita projektu to 2.711.142,36 zł, dofinansowanie z UE 2.234.028,75 zł (dotacja UE z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego RPO WD). W ramach projektu zrealizowano zakup nowoczesnego sprzętu i wyposażenia do pracowni zawodowych w czterech szkołach ponadpodstawowych. Celem działań było unowocześnienie kształcenia poprzez rozwój pracowni kształcenia praktycznego oraz wyposażenie ich w nowoczesny sprzęt i materiały do prowadzenia zajęć. Projekt był odpowiedzią na potrzeby rynku pracy i regionalnej gospodarki, dzięki jego realizacji powstało 30 nowych pracowni zawodowych, z których skorzystało 1573 uczniów w 2019 r. oraz 1843 os. w 2020 r.

P3.2 Liczba nowopowstałych/ zmodernizowanych pracowni zawodowych					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	20 szt.	0 – 2017 r. 33 – 2018 r. 0 – 2019 r. 0 – 2020 r. SUMA: 33

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

III. Liczba osób korzystających z centrów kształcenia zawodowego na obszarze rewitalizacji (P3.3)

– wskaźnik dotyczy zaangażowania osób dorosłych, dbających o rozszerzenie swoich zdolności zawodowych, dzięki czemu stają się bardziej atrakcyjni na rynku pracy. Łącznie w latach 2017-2020 z oferty dokształcania dla osób dorosłych skorzystało 327 mieszkańców z obszaru rewitalizacji (na podstawie danych z Centrum Kształcenia Zawodowego przy ZS nr 5). Analizując poszczególne lata widzimy, że zainteresowanie wśród osób dorosłych rozszerzaniem swoich kompetencji zawodowych jest na porównywalnym poziomie.

P3.3 Liczba osób korzystających z centrów kształcenia zawodowego na obszarze rewitalizacji					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	300 os.	82 – 2017 r. 96 – 2018 r. 81 – 2019 r. 68 – 2020 r. SUMA: 327

Opracowanie własne na podstawie pozyskanych oraz posiadanych w UM danych.

IV. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem (P3.4) – wskaźnik, dzięki któremu można dokonać

oceny stopnia rozwoju oferty kulturalnej, mającej wpływ na rozwój osobisty mieszkańców obszaru rewitalizacji. Świadomość znaczenia kultury dla rozwoju lokalnego i osobistego wciąż wzrasta. Wałbrzyskie instytucje kultury stoją przed zadaniem poprawy poziomu i jakości świadczonych usług oraz rozwoju oferty kulturalnej. Wsparciem do realizacji tych celów jest 12 projektów inwestycyjnych wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji Wałbrzycha na lata 2016-2023. Celem przedsięwzięć jest ożywienie zarówno instytucji kultury, wzrost rozwoju lokalnego oraz osobistego mieszkańców. Do końca roku 2020 zrealizowano 3 projekty z tej grupy:

- Rozwój oferty kulturalnej w Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez przebudowę i doposażenie obiektów instytucji kultury w Wałbrzychu: Zadanie 1 „Przebudowa budynku przy ul. Broniewskiego 65A w Wałbrzychu na potrzeby Wałbrzyskiego Ośrodka Kultury i Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej „Biblioteka pod Atlantami w Wałbrzychu”, Zadanie 2 „Adaptacja budynku przy ul. 1 Maja 149 na potrzeby oddziału bibliotecznego”, Zadanie 3 „Doposażenie w sprzęt komputerowy, biurowy, multimedialny wraz z oprogramowaniem w celu rozszerzenia dostępu do zbiorów Biblioteki pod Atlantami w Wałbrzychu” (projekt nr C3.2(1)),
- Rewitalizacja zabytkowego obiektu Muzeum Porcelany w Wałbrzychu wraz z infrastrukturą towarzyszącą (projekt nr C3.2(2)),
- Modernizacja obiektów Filharmonii Sudeckiej w Wałbrzychu (projekt nr C3.2(6)).

P3.4 Liczba instytucji kultury objętych wsparciem					
Źródło	Częstotliwość	Wartość w r. bazowym (2016)	Ocena realizacji	Wartość docelowa do roku 2025	Rezultat na koniec 2020 r.
UM Wałbrzych	co dwa lata	0	rośnie	5 szt.	2 – 2017 r. 1 – 2018 r. 0 – 2019 r. 0 – 2020 r. SUMA: 3

Opracowanie własne na podstawie posiadanych w UM danych.

Końcowa ocena stanu realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR

Szczegółowe informacje na temat stanu realizacji poszczególnych projektów i osiągniętych rezultatów znajdują się w załączniku nr 1 do niniejszego opracowania. Analiza przedstawiona w tabeli nr 3 pozwala ocenić postęp wdrażania procesu rewitalizacji w odniesieniu do poszczególnych celów zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Wałbrzycha na lata 2016-2023.

Najwyższy poziom realizacji przedsięwzięć osiągnięto dla celu nr 1 (42,31 %). Na 33 zaplanowane projekty do końca 2020 r. udało się zrealizować 15, a kolejne 3 są w trakcie realizacji. W odniesieniu do celu nr 2, stan realizacji projektów osiągnął poziom blisko 30%. Na 371 projektów zrealizowano 110, z czego 59 to projekty wspólnot mieszkaniowych z obszaru rewitalizacji. Pozostałą, znaczną część stanowią przede wszystkim projekty Gminy Wałbrzych (23). Warto podkreślić, że realizacja kolejnych 65 projektów jest już rozpoczęta, co na przestrzeni dwóch lat zwiększy wartość osiągniętych rezultatów rewitalizacji dla celu nr 2. 90 projektów w tej kategorii nie zostało zrealizowanych z powodu braku pozyskanych środków - dotyczy to głównie wspólnot mieszkaniowych, które planowały pozyskać dotacje z RPO WD na lata 2014-2020. Część tych interesariuszy własnymi siłami próbuje zrealizować zaplanowane remonty, przy wsparciu kredytów dedykowanych dla wspólnot mieszkaniowych. Pozostałe wspólnoty nie zrezygnowały jeszcze ze swoich zamiarów, licząc na możliwość pozyskania wsparcia w nowej perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Przeprowadzony Monitoring przedsięwzięć ujętych w załącznikach do GPR Wałbrzycha wykazał, że najmniejszy stopień realizacji dotyczy celu 3 (23,81%). Na 20 zaplanowanych projektów zrealizowano jedynie 5, a 3 są w trakcie realizacji. Nie udało się pozyskać informacji na temat realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych od 29 podmiotów zgłaszających swoje projekty do GPR; pomimo pism z prośbą o udostępnienie informacji, pozostały one bez odpowiedzi. Na 444 projekty wpisane do GPR:

- 137 projektów zostało zrealizowanych - 30,85%,
- 71 projektów jest w trakcie realizacji - 16%,
- 76 jest planowanych do realizacji – 17,12%,
- 22 są niezrealizowane z powodu rezygnacji z działania – 4,95%,
- 94 są nierealizowane z powodu braku pozyskania środków finansowych – 21,17%,
- 29 projektów – brak informacji o stopniu realizacji - 6,5%.

Tabela 3. Końcowa ocena stopnia realizacji projektów podstawowych ujętych w GPR

Cel 1 - Wzrost aktywności i zaradności mieszkańców			
Projekt zrealizowany	15	7	42,31 %
Projekt w trakcie realizacji	3	4	13,46 %
Projekt niezrealizowany – planowany do realizacji	6	0	11,54 %
Projekt niezrealizowany – rezygnacja z działania	2	0	3,85 %
Projekt niezrealizowany – brak środków finansowych	1	7	15,38 %
Projekt niezrealizowany – brak informacji o projekcie	6	1	13,46 %
SUMA	33	19	-
Cel 2 - Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania			
Projekt zrealizowany	110	0	29,65 %
Projekt w trakcie realizacji	65	1	17,79 %
Projekt niezrealizowany – planowany do realizacji	65	1	17,79 %
Projekt niezrealizowany – rezygnacja z działania	17	0	4,58 %
Projekt niezrealizowany – brak środków finansowych	90	0	24,26 %
Projekt niezrealizowany – brak informacji o projekcie	22	0	5,93 %
SUMA	369	2	-
Cel 3 - Stymulowanie rozwoju gospodarczego i osobistego			
Projekt zrealizowany	5	0	23,81 %
Projekt w trakcie realizacji	3	0	14,28 %
Projekt niezrealizowany – planowany do realizacji	5	0	23,81 %
Projekt niezrealizowany – rezygnacja z działania	3	0	14,28 %
Projekt niezrealizowany – brak środków finansowych	3	0	14,28 %
Projekt niezrealizowany – brak informacji o projekcie	1	1	9,53 %
SUMA	20	1	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych informacji od podmiotów realizujących projekty.

W trakcie pozyskiwania informacji nt. projektów od interesariuszy rewitalizacji, ustalono, że zachodzi potrzeba dokonywania aktualizacji informacji w zakresie listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowiących załącznik 2A i 2B do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025. Wynika to z faktu, że zachodzą zmiany na temat szacowanych kwot realizacji projektów, okresu ich realizacji oraz źródeł finansowania. Otrzymano również informacje o potrzebie ujęcia w GPR nowych przedsięwzięć, m.in. tych, które otrzymały wsparcie z Banku Gospodarstwa Krajowego z przeznaczeniem na budowę/remonty komunalnej tkanki mieszkaniowej. W tym celu należy przeprowadzić nowy nabór przedsięwzięć do objęcia zapisami GPR.

Powyższe ustalenia stwarzają konieczność dokonania aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych w trybie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485) oraz zasadami opisanymi w rozdziale 9.3. GPR.

4. Ocena aktualności dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025

Informacje pozyskane na etapie monitorowania zjawisk kryzysowych i postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w GPR dają podstawę do przeprowadzenia aktualizacji GPR. Ocena aktualności GPR powinna jednak zostać przeprowadzona w odniesieniu do wszystkich głównych elementów struktury tego dokumentu. Poniżej dokonano przeglądu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta

Wałbrzycha na lata 2016-2025 w kontekście potwierdzenia aktualności jego zapisów na dzień opracowania niniejszego raportu – w odniesieniu do kluczowych elementów jego struktury.

Nr części dokumentu	Nazwa część dokumentu	Zakres zmian
2	Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji Miasta Wałbrzycha	Nie wymaga zmian
3	Wizja, cele i kierunki działań obszaru rewitalizacji	Nie wymaga zmian
4 4.1 4.2	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym: Mechanizmy integrowania działań, Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji.	Będzie wymagała zmian wynikających z aktualizacji listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych (załącznik 2A i załącznik 2B)
5 5.2 5.3	Realizacja zasady partycypacji i partnerstwa, w tym: Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR, Partycypacja społeczna na etapie aktualizacji GPR.	Na etapie aktualizacji wymagała będzie przeglądu aktualności danych w zakresie partycypacji na etapie wdrażania i aktualizacji GPR, co wynika z powołania Komitetu Rewitalizacji na kadencję w latach 2021-2025.
6	Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy	Na etapie aktualizacji wymagała będzie przeglądu aktualności w zakresie przyjęcia w grudniu 2020 r. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Wałbrzycha na lata 2021- 2025
7	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach podejmowanych w trybie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego	Nie wymaga zmian
8 8.3	Sposób realizacji GPR Wałbrzycha w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym: Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego konieczne do uchwalenia lub zmiany	Na etapie aktualizacji wymagała będzie zmian w odniesieniu do przyjętych i planowanych do uchwalania MPZP na obszarze rewitalizacji miasta
9 9.1 9.2.2.	9. System zarządzania, monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym: Opis struktury zarządzania realizacją GPR Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć ujętych w GPR	Na etapie aktualizacji wymagała będzie przeglądu aktualności danych, co wynika z powołania Komitetu Rewitalizacji na kadencję w latach 2021-2025 oraz dostosowania zestawu wskaźników monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć ujętych na liście projektów GPR w odniesieniu do listy wskaźników zapisanych w SZOOP RPO WD 2014-2020 dla Działania 6.3 (pismo UM WD z dnia 20 listopada 2020 r. nr DG-R-II.041.1.2020)
Załączniki 1A 1B 1.1C 1.2C 1D 1E 1F	Kierunki zmian funkcjonalno - Przestrzennych podobszaru rewitalizacji: Biały Kamień Stary Zdrój Śródmieście Sobięcín Nowe Miasto Podgórze	Będzie wymagała zmian wynikających z aktualizacji listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych (załącznik 2A i załącznik 2B)
Załączniki 2A 2B	Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Lista uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Będzie wymagała zmian wynikających z aktualizacji listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz konieczności dostosowania zestawu wskaźników produktów i rezultatu wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji zgodnie z listą wskaźników w zapisanych w SZOOP RPO WD 2014-2020 dla Działania 6.3 (pismo UM WD z dnia 20 listopada 2020 r. nr DG-R-II.041.1.2020)

5. Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzona analiza aktualności i oceny stanu realizacji programu jest już drugą od uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha w roku 2016. Uchwalając GPR uznano, że rok 2025 jest terminem granicznym dla prowadzonych działań i ich oceny.

W wyniku przeprowadzonej analizy udało się ocenić zaawansowanie w realizacji interwencji rewitalizacyjnej w podziale na cele:

- I. Wzrost aktywności i zaradności mieszkańców;
- II. Wysoka jakość przestrzeni publicznej i poprawa warunków zamieszkania;
- III. Stymulowanie rozwoju gospodarczego i osobistego.

Proces rewitalizacji w Wałbrzychu, w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji, trwa ponad 4 lata. Jest to zbyt krótki okres czasu, by w pełni ocenić efekty prowadzonych działań. Nie można oczekiwać uzyskania zadowalających wyników w każdym aspekcie poddanym analizie, głównie z uwagi na fakt, iż połowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest w trakcie lub przed realizacją, co szczegółowo pokazano w rozdziale 3. Już na tym etapie prowadzenia procesu rewitalizacji widać, że część uzyskanych efektów przynosi pozytywne i wymierne korzyści. Przeprowadzona w rozdziale 2 analiza wskaźników ukazuje częściową poprawę negatywnych zjawisk, co może wynikać ze zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jednakże nadal należy kontynuować realizację rozpoczętych prac, nie tylko po to, aby zwiększyć uzyskane rezultaty, ale przede wszystkim, by utrzymać uzyskaną pozytywną efekty w dłuższej perspektywie czasu.

W związku z powyższym, rekomenduje się prowadzenie procesu rewitalizacji zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2023, przy uwzględnieniu konieczności przeprowadzenia aktualizacji części programu wskazanych w rozdziale 4 niniejszego opracowania. Opisany zakres zmian wymaga uruchomienia procedury aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Wałbrzycha na lata 2016-2025 w trybie przewidzianym art. 22 ust. 3 oraz art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.